

Indre Østfold Kontrollutvalgssekretariat IKS

Marker kommune
Kommunestyret

Deres referanse

Vår referanse

2016/4799-8-94047/2016-CASSTO

Klassering

510/119

Dato

13.05.2016

Oversendelse av kontrollutvalgets vedtak og uttalelse til Marker kommunes årsregnskap for 2015

Kontrollutvalget Marker behandlet 12.05.2016 sak 16/9 «Marker kommunes årsregnskap og årsberetning for 2015 – kontrollutvalgets uttalelse», følgende vedtak ble fattet:

Kontrollutvalget Markers vedtak 12.05.2016:

1. *Kontrollutvalget avgir uttalelse til årsregnskapet 2015 for Marker kommune som vist i vedlegg 1 til saken.*
2. *Kontrollutvalgets uttalelse til årsregnskapet 2015 sendes kommunestyret med kopi til formannskapet.*

Kontrollutvalget skal i henhold til forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner fastsatt av Kommunal og regionaldepartementet den 15.06.2004 med hjemmel i kommuneloven avgi uttalelse om årsregnskapet.

I § 7 i nevnte forskrift er følgende bestemt når det gjelder saksgang ved denne uttalelsen:

"Når kontrollutvalget er blitt forelagt revisjonsberetningen fra revisor, skal utvalget avgi uttalelse om årsregnskapet før det vedtas av kommunestyret eller fylkestinget. Uttalelsen avgis til kommunestyret eller fylkestinget. Kopi av uttalelsen skal være formannskapet/kommunerådet eller fylkesutvalget/fylkesrådet i hende tidnok til at det kan tas hensyn til den før dette organet avgir innstilling om årsregnskapet til kommunestyret/fylkestinget."

Vi viser til kontrollutvalgets vedtak og oversender herved uttalelsen som vedlegg til dette brev.

Med hilsen

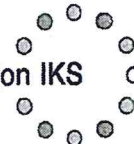
Casper Støten
Rådgiver

Kopi til eksterne mottakere:
Formannskapet
Rådmann

Indre Østfold kontrollutvalgssekretariat IKS

Besøks- og Postadresse: Industriveien 6. 1890 Rakkestad
E-postadresse: iokus@fredrikstad.kommune.no
Mobil: 908 55 384

Org.nr.: 987 424 354
Webadresse: www.iokus.no
Bankkonto: 1050 14 16733

Kontrollutvalget i Marker
v/Indre Østfold Kontrollutvalgssekretariat IKS
Industriveien 6
1890 RAKKESTAD

Deres referanse	Vår referanse	Klassering	Dato
	2016/3496-6-82621/2016-UNTO	180/119	27.04.2016

OPPSUMMERING AV UTFØRT ARBEID VED REGNSKAPSAVLEGGELSEN 2015 - MARKER KOMMUNE

Indre Østfold Kommunerevisjon IKS har revidert Marker kommunes årsregnskap for 2015. Revisjonen er utført i samsvar med god kommunal revisjonsskikk, jf. KL § 78 nr 1, forskrift om revisjon og standarder utarbeidet av Den Norske Revisorforening. Revisjonen er planlagt, gjennomført og rapportert slik lov, forskrift og god kommunal revisjonsskikk krever. Dette revisjonsbrevet vil være en konsentrert oppsummering av deler av revisjonsarbeidet som er utført for regnskapsåret 2015, med en beskrivelse av revisor beretning.

Opplysninger over viktige dokumenter ved regnskapsavslutningen i Marker kommune:

Marker kommunes regnskap er datert 15.02.2016. Etter korrigeringer er siste avlagte regnskap datert 15.04.2016. Regnskapet er avlagt av rådmann og regnskapssjef. Rådmannens årsberetning er datert 31.04.2016, og mottatt 04.04.2016. Dokumentet «Uttalelse fra ledelsen» er mottatt 18.04.2016, uten noen merknader eller tilleggs kommentarer. Revisors beretning er avgitt 18.04.2016.

Konklusjon av utført revisjonsarbeid i Marker kommune:

Det vises til vår revisors beretning der det fremgår at årsregnskapet er avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir i det alt vesentlige en dekkende fremstilling av den finansielle stillingen til Marker kommune per 31.12.15, og av resultatet for regnskapsåret som ble avsluttet per denne dato i samsvar med lov, forskrift og god kommunal regnskapsskikk i Norge.

Kommunens økonomiske utvikling:

Driftsregnskapet

Driftsregnskapet viser "Til fordeling drift" på kr 188 619 517,70. Dette tallet var i 2014 kr 180 966 552,03. De frie inntektene er økt med ca 5,2 % fra kr 185 899 730,79 til kr 199 595 206,00.

Det er et regnskapsmessig mindreforbruk i 2015 på kr 4 401 843,39. I 2014 var driftsregnskapet avlagt med et merforbruk på kr 3 163 168,24.

Investeringsregnskapet

Marker kommunes investeringsregnskap for 2015 er avsluttet med et udisponert resultat på kr 5 324,75. I 2014 ble investeringsregnskapet avsluttet med et udisponert resultat på kr 1 005 603,29.

Indre Østfold Kommunerevisjon IKS

Adresse: Industriveien. 6, 1890 Rakkestad Tlf.: 69 22 31 10
E-post: iokr@fredrikstad.kommune.no
Webadresse: www.iokr.no
Bankkontonr.: 1050 13 47294 Organisasjonsnr.: 984 045 840 MVA

Lån

Marker kommune har en total lånegjeld pr. 31.12.15 på kr 190 965 481,57, som er en økning på kr 14 813 909 fra 2014.

Kommentarer til Marker kommunes årsregnskap 2015:

Revisjonen har utført løpende revisjonsarbeid i henhold til overordnet revisjonsstrategi for Marker kommune. Revisor er pålagt å konkludere opp mot påstandene i ISA 315/500. Det er ikke avdekket vesentlige feil eller mangler i den løpende revisjonen som har betydning for vår konklusjon.

Løpende revisjon er foretatt på alle områder. Lønnsområdet er kontrollert ved fast og variable lønn, samt reglement for tjenestetelefoni. På innkjøpsområdet og investerings-/driftsmiddelområdet er det foretatt kontroll av fakturaer, rutiner for anskaffelser og skille drift/investering. Finansområdet er i hovedsak kontrollert i forbindelse med årsoppgjøret, men det er sett på rapportering vedrørende finansreglementet. På overføringsområdet er det sett på generelle overføringsutgifter/inntekter og sosiale bidrag. Det er kontrollert ulike salgsinntekter, blant annet husleier og vedtatte priser innen VAR-området. Det er foretatt kartlegging og kontroll når det gjelder egenbetaling ved institusjonsopphold. På likvidområdene er det foretatt kartlegging på ytterligere virksomheter, og tidligere kartlegging er fulgt opp.

Det har vært en løpende dialog mellom revisjonen og kommunen, og feil eller mangler som har blitt avdekket underveis har blitt oppklart og korrigert. Revisjonen har hatt kommunikasjon med flere deler av kommunens organisasjon i forbindelse med ulike attestasjonsoppdrag, forvaltningsrevisjonsprosjekter etc.

På enkelte områder er det skrevet brev/notater til kommunen vedrørende funn/merknader som revisjonen har avdekket gjennom sine kontroller. Revisjonen opplever å ha en god dialog med kommunens administrasjonen.

I forbindelse med årsoppgjøret 2015, er revisjonens avdekkede feil og mangler i regnskapet blitt korrigert, slik at nytt regnskap ble avlagt 15.04.2016.

Revisjonen vil fremheve de vesentlige korrigeringsene som er foretatt:

- Overføring fra drift til investering
- Feilføring mellom bundne/ubundne investeringsfond

For regnskapsåret 2015 vil vi spesielt fremheve:

Lønnsområdet

Det er tidligere år kommentert manglende avstemming- og oppfølgingsrutiner innen lønnsområdet. Kommunen har fokus på dette, men har ennå ikke jevnlig avstemmingsrutiner og avstemminger som foretas dokumenteres ikke. Det har i løpet av året vært en opprydding innen artsbruk på området, hvor blant annet svenske arbeidstakere er skilt ut på egne arter grunnet andre avgiftssatser.

Det er differanse mellom betalt og utgiftsførte pensjonsutgifter, da en oppretting har blitt kjørt to ganger. Dette vil bli ryddet opp i 2016. Det er også differanse mellom beregnet, utgiftsført og balanseført arbeidsgiveravgift av feriepenger. Dette vil følges opp.

Innberettet pensjon viser kr 53 701 for mye i forhold til faktiske betalte fakturaer, slik at det er utgiftsført kr 7 572 for mye i arbeidsgiveravgift.

Finansreglement

I Reglement for finansforvaltning Marker kommune, står det at rådmannen skal legge frem rapporter for kommunestyret som viser status for forvaltningen av ledig likviditet og andre midler beregnet for driftsformål samt gjeldsforvaltningen, i forbindelse med tertialrapportering. En slik rapportering er ikke foretatt ved behandling av tertialrapporter i 2015. I følge administrasjonen er dette uteglemt. Dette er imidlertid omtalt i kommunens årsrapport for 2015. Rapportering i årsrapporten anses dekkende, men revisjonen vil påpeke at i følge reglementet skal det foretas tertialvis rapportering.

Investeringsregnskapet

Investeringsregnskapet er budsjettjustert i desember. Årets investering i anleggsmidler er kr 13 806 455,77. Prosjektene som utgjør de største investeringene er kjøp av areal Krogstad, trykkavløp og sanering kloakkledningsnett.

Investeringsregnskapet er årsbasert, og det er kun den delen av utgiftene til prosjekter som forventes i det aktuelle budsjettår som skal budsjetteres. Til tross for at investeringsbudsjettet er regulert i desember, viser investering i anleggsmidler drøye 6 mill. mindre enn budsjettet. Investeringsregnskapet viser et udisponert beløp på kr 5 324,75. Budsjettert overføring fra drift er ikke foretatt da det ikke er behov for en slik overføring for at investeringsregnskapet skal ha full finansiell dekning. Disponering av fjorårets mindreforbruk på kr 1 005 603,29 er avsatt til tomtfond i hht til vedtak.

Avsetning til og bruk av frie driftsfond

Revisjonen har gjennom sine handlinger vektlagt kontroll av budsjettert bruk av og avsetning til frie fond mot tilsvarende regnskapsposter. Budsjettet er styrende for disse postene og bruk og avsetning i driftsregnskapet er en årsbestemt bevilgning. Kontrollen er hjemlet i kommunelovens § 47, om budsjettets bindende virkning, jfr Forskrift om årsbudsjett § 6 (2). Hvis det viser seg at kommunens drift ikke har behov for bevilgningene, bør det legges frem saker til politisk behandling slik at budsjettjusteringer blir gjennomført. Alternativt vil bruken av og avsetninger til disposisjonsfond bli gjennomført i regnskapet iht budsjett, slik at dette kommer til uttrykk i kommunens driftsresultat i det aktuelle år. I det endelige avlagte driftsregnskapet for 2015 er det ingen avvik mellom regulert budsjett og regnskap for bruk av disposisjonsfond.

Budsjettert inndekning av tidligere års regnskapsmessige merforbruk er foretatt med kr 2 606 742,11.

Akkumulert merforbruk utgjør totalt kr 3 163 168,24 pr 31.12.15.

Avdrag på gjeld

Revisjonen har kontrollert kommunens utregning for vekting av avdrag hjemlet i kommunelovens § 50 (7)a. Gjenstående løpetid for kommunes samlede gjeldsbyrde, med unntak av lån for videreutlån og pensjonsforpliktelser, kan ikke overstige den veide levetiden for kommunens anleggsmidler. Marker kommune har for 2015 utgiftsført avdrag på kr 5 401 801, som er kr 201 801 mer enn budsjettert. Beregnet vektet minimumsgrense utgjør kr 4 112 072.

Selvkost kommunale betalingstjenester

Marker kommune har vedtatt selvkost på områdene vann, avløp og feiing. For tjenestene renovasjon og slam er det et krav til selvkost hjemlet i lov.

Alle betalingstjenestene er redegjort i note 11 til regnskapet. Avsatte fondsmidler innen selvkost fremgår av balansekontiene. Etter fondsavsetning på kr 1 844 712 i 2015, utgjør disse fondene kr 1 913 866 (vann, kloakk, renovasjon, spredt avløp).

"Underdekning" på selvkostfondene fremgår på memoriakonto, og pr 31.12.2015 utgjør disse til sammen kr 337 837 (feiing, slamtømming). Av dette er

kr 93 504 belastet driften i 2015. Marker kommune bruker dataprogrammet Momentum til hjelp i arbeidet med selvkostberegningen. Revisjonen har hatt en gjennomgang av systemet

som er basert på de kalkyler kommunen har lagt inn med beregnede indirekte kostnader og regnskapets direkte kostnader.
Kalkulatoriske renter er korrekt beregnet på kommunens fond og utlegg som er memoriaført. Kapitalkostnader og avskrivninger er basert på godkjente restverdier og aktiveringer i regnskapet for 2014.
Det er tidligere anbefalt at noten til selvkostberegningen bør vise resultatet over flere år.

Merverdiavgiftskompensasjon

Revisjonen har for 2015 kontrollert og attestert på 6 terminer for kompensasjon for merverdiavgift, til sammen kr 6 164 182,-. Av dette utgjør kr 1 086 238 merverdiavgiftskompensasjon fra investeringsregnskapet. De feil og mangler som løpende har blitt avdekket, har blitt korrigert.

Andre revisjonsuttalelser

Revisjonen har avgitt uttalelser gjennom året knyttet til bruk av midler fra eksterne givere, blant annet tilskudd til:

- Den kulturelle skolesekken
- Kommunalt rusarbeid
- Barnefattigdom
- Tilskuddsordning for særlig ressurskrevende helse- og omsorgstjenester
- Antall personer med psykisk utviklingshemming
- Enova – enøktiltak
- Diverse lønnstilskudd NAV

Balanseregnskapet – anleggsmidler.

Det benyttes anleggsmodulen i Visma hvor de enkelte anleggsmidlene spesifiseres og er grunnlag for verdien på balanseført anleggsmiddel. Det er i 2015 foretatt salg av tomter uten at dette er nedskrevet i balansen. Det anbefales kommunen å foreta en gjennomgang av sine tomteområder i forhold til verdien på hva som er balanseført.

Bokføringsreglene gjelder for kommuner, fylkeskommuner og tilhørende organ, og i hht § 11 skal det foreligge dokumentasjon på alle balanseposter. De fleste balanseposter blir avstemt, men det er ingen helhetlig dokumentasjon på dette. Det anbefales at kommunen lager interne rutiner rundt dette, slik at det foreligger dokumentasjon på samtlige avstemninger og dokumentasjon på alle balansepostene.

Samarbeidsprosjekter

Marker kommune er involvert i flere samarbeidsprosjekter med andre kommuner. En av disse er Regionalpark Haldenskanalen. Dette er et samarbeidsprosjekt mellom kommunene Marker, Aurskog-Høland, Aremark, Rømskog og Halden, samt fylkeskommunene Østfold og Akershus. Dette prosjektet føres på eget ansvarsområdet i Marker kommunes regnskap. Alle inn- og utbetalinger skjer gjennom Marker kommunes bankkonti. Alle lønnsutbetalinger blir foretatt gjennom Marker kommunes lønningssystem, og tilhørende skyldige sosiale utgifter er bokført i kommunens balanse pr. 31.12.2015.

Noter

Vedlagt til årets regnskap er det utarbeidet noter som er hjemlet i lov og forskrift. I tillegg har kommunen utarbeidet noter iht KRS – foreløpig standard nr. 6 om "Noter og årsberetning" som er aktuelle for Marker kommune. Det er i alt utarbeidet 17 noter til regnskapet for 2015. Feil som er avdekket i notene er korrigert.

Årsberetning

Krav til utarbeidelse av årsberetning er hjemlet i kommuneloven § 48. Ellers finner vi krav i "Forskrift om årsregnskap og årsberetning" og i GKRS sin foreløpige standard nr 6 om "Noter og årsberetning". I Marker kommune utarbeides «Rådmannens årsberetning» som første del

i dokumentet Årsrapport 2015. Denne inneholder rådmannens oppsummering av 2015, innledning, organisering og generelle kommentarer til regnskapet. Revisjonen mottok rettet utgave av rådmannens årsberetning den 18.04.2016, og har gjennomgått denne og funnet at den er konsistent med årsregnskapet. Mal for rådmannens årsberetning er endret fra tidligere år og inneholder på flere områder sammeligningstall for de siste 7 årene. Det er kun regnskapstall for 2015 som er kontrollert. Revisjonen har videre kontrollert beretningen opp mot kravene i henhold til lov og forskrift og finner at denne tilfredsstillende lovens krav.

Budsjettoppfølging.

I forbindelse med gjennomgangen av budsjett 2015, har vi sett på de forskriftsmessige og formelle krav til budsjettet. Revisjonen har kontrollert at kommunens administrasjon har lagt fram de obligatoriske budsjettreporteringene for kommunestyret i regnskapsåret 2015. Disse er tatt til orientering i kommunestyret hhv 16.06.15 (sak 47/15) og 22.09.15 (sak 66/15).

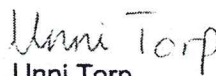
Budsjettjusteringer foretas ellers på enkeltsaker.

Ved gjennomføring av analytiske kontroller ved årsoppgjøret, er det avdekket budsjettavvik på de fleste områder. For å få bedre kontroll med kostnadene, anbefales det å foreta budsjettendringer gjennom året dersom det er vesentlige avvik.

Når det gjelder budsjettering i investeringsregnskapet, vises det til egen omtale.

Med hilsen

Rita Elnes
distriktsrevisor

Unni Torp
revisor

Kopi til eksterne mottakere:
Rådmannen i Marker

Indre Østfold Kontrollutvalgssekretariat IKS

Marker kommune
v/ kommunestyret

Deres referanse	Vår referanse 2016/4799-6-81685/2016-ANIROV	Klassering 510/119	Dato 12.05.2016
------------------------	---	------------------------------	---------------------------

Kontrollutvalgets uttalelse til årsregnskapet 2015 for Marker kommune

I henhold til forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner, avgir kontrollutvalget uttalelse til årsregnskapet til kommunestyret, før det endelig vedtas i kommunestyre. Kopi av kontrollutvalgets uttalelse er sendt formannskapet.

Kontrollutvalget har i møte 12. mai 2016 behandlet årsregnskapet 2015 for Marker kommune. Grunnlaget for behandlingen har vært kommunens årsregnskap, rådmannens årsberetning, revisjonsberetningen og revisjonsbrevet. I tillegg har ansvarlig revisor og administrasjonen supplert kontrollutvalget med muntlig informasjon om aktuelle problemstillinger under behandlingen i kontrollutvalget.

Kontrollutvalget avgir herved følgende uttalelse til kommunestyret:

- Årsregnskapet er datert 15.02.2016, siste avlagte regnskap med korrigeringer er datert 15.04.2016. Rådmannens årsberetning er avlagt 31.03.2016 og mottatt av revisjonen 04.04.2016. Revisors beretning er avlagt 18.04.2016.
- Revisor har avlagt en revisjonsberetning uten forbehold.
- Årsregnskapet viser kr 188 619 517,70 til fordeling drift. Kommunens driftsregnskap 2015 er avlagt med et positivt netto driftsresultat på kr 8 908 321,20 og et regnskapsmessig mindreforbruk på kr 4 401 843,39.
- Kommunens netto driftsresultat utgjør 3,3 % av driftsinntekter i 2015. Fylkesmannens anbefalte nivå er minimum 1,75 % over tid for å opprettholde kommunens formue. For kommuner som er innmeldt i ROBEK bør netto driftsresultat anslagsvis utgjøre minst 2 % av driftsinntekter over tid, dette begrunnes i behovet for egenkapital til investeringer, styrking av likviditet og disposisjonsfond samt for å ha en "buffer" mot inntektssvikt og uforutsette utgifter.
- Kontrollutvalget har etter forskrift om kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner § 8, påsett at det ikke foreligger åpne revisjonsmerknader.
- Kontrollutvalget anmoder om at revisjonsbrevet «Oppsummering av utført arbeid ved regnskapsavleggelsen 2015 – Marker kommune» datert 27.04.2016 følger saken til kommunestyret og ber kommunestyret spesielt merke seg følgende punkter i brevet:

Indre Østfold kontrollutvalgssekretariat IKS
Besøks- og Postadresse: Industriveien 6. 1890 Rakkestad
E-postadresse: iokus@fredrikstad.kommune.no
Mobil: 908 55 384

Org.nr.: 987 424 354
Webadresse: www.iokus.no
Bankkonto: 1050 14 16733

- **Feil og mangler i regnskapet:** Revisjonens avdekkede feil og mangler i regnskapet i forbindelse med årsoppgjøret 2015, er blitt korrigeret, og et nytt regnskap ble avlagt 15.04.2016. Revisjonen fremhever følgende vesentlige korrigeringer som er foretatt:
  - Overføring fra drift til investering.
  - Feilføring mellom bundne/ubundne investeringsfond.
- **Lønnsområdet:** Revisjonen påpeker at de i tidligere år har kommentert manglende avstemming- og oppfølgingsrutiner innen lønnsområdet. Revisor skriver at kommunen har hatt fokus på dette, men har ennå ikke jevnlig avstemningsrutiner, og avstemninger som foretas dokumenteres ikke. Det er differanse mellom betalt og utgiftsførte pensjonsutgifter, da en oppretting har blitt kjørt to ganger. Dette vil bli ryddet opp i 2016. Det er også differanse mellom beregnet, utgiftsført og balanseført arbeidsgiveravgift av feriepengene. Dette vil følges opp. Innberettet pensjon viser kr 53 701 for mye i forhold til faktiske betalte fakturaer, slik at det er utgiftsført kr 7 572 for mye i arbeidsgiveravgift.
- **Finansreglementet:** Revisjonen bemerker at rapportering for kommunestyret om status for forvaltningen av ledig likviditet og andre midler beregnet for driftsformål samt gjeldsforvaltningen, ikke er foretatt av administrasjonen ved behandlingen av tertialrapporter i 2015. Revisjonen forklarer imidlertid at dette er omtalt på en dekkende måte i kommunens årsrapport for 2015. Revisjonen påpeker allikevel at det ifølge Reglementet for finansforvaltning i Marker kommune skal foretas en tertialvis rapportering.
- **Balanseregnskapet – anleggsmidler:** Revisjonen påpeker at det i 2015 er foretatt salg av tomter uten at dette er nedskrevet i balansen. Det anbefales kommunen å foreta en gjennomgang av sine tomteområder i forhold til verdien på hva som er balanseført. I tråd med bokføringsreglene skal det foreligge dokumentasjon på alle balanseposter. De fleste balanseposter blir avstemt, men det er ingen helhetlig dokumentasjon på dette. Det anbefales at kommunen lager interne rutiner rundt dette, slik at det foreligger dokumentasjon på samtlige avstemninger og dokumentasjon på alle balansepostene.

Vi viser til revisors brev for mer utfyllende informasjon om punktene ovenfor.

Kontrollutvalget har ingen ytterligere bemerkning til årsregnskapet 2015 for Marker kommune og slutter seg til revisors beretning av 18. april 2016.

Med hilsen

Marker, 12.05.2016

Heidi Harefallet Slupstad
Leder av kontrollutvalget

Kopi til eksterne mottakere:
Formannskapet